

PERE TORDERA

Variacions Vila-Matas: la poètica de la digressió

DAVID VIDAL
CASTELL

“Moltes vegades em sento com una persona de la qual no sé res”. Rainer Schneider, escriptor ocult a Nova York, com un Pynchon –un possible Pynchon–, es lamenta en aquest termes al seu germà Simon, que des de Cadaqués el proveeix de cites amb les quals ell construeix “novel·les veloces”, de prosa enfebrada, i digressions que no van a cap banda. Simon desenvolupa la seva feina de compilador de cites, secreta i mal retribuïda, des d’una casa que s’esllavissa lentament cap a un penya-segat, i en la

qual es troba, quan comença la novel·la, bloquejat per una cita que no recorda i enyorat de l’amada Siboney, que desprèn energia d’absència com un forat negre. L’exitós Rainer també amaga la seva celebritat en un “perfecto dominio de la invisibilidad”: un escriptor ocult rere un escriptor ocult. Un joc de miralls davant d’un abisme que els atrau a càmera lenta. I les variacions Vila-Matas amb els motius recurrents: la circularitat, el doble, la desaparició i, com sempre, l’escriptura.

Però, aquest cop sí, l’estimat edifici saltarà pels aires: deixarem enrere la maleïda impostura d’escriure, “ese embuste de como mínimo ci-

ESTA BRUMA
INSENSATA
ENRIQUE VILA-
MATAS
SEIX BARRAL
312 PÀG. / 19,90 €

en páginas que agrada tanto al mercado y que lleva el nombre de novela [...], artificial, planeado e inevitablemente trucado, que exige acontecimientos, acción”. I per això, Vila-Matas baixa les revolucions de la trama per disseccionar millor. Es recrea en digressions dilatades per les cites de Simon: una conversa dins d’un cotxe, entre Cadaqués i Barcelona, ocupa cinquanta planes tot i ser poc més que quatre frases. Un breu passeig per l’Eixample es fa llarg “como si hubiera ido atravesando países muy distintos unos de otros, países que habría ido entrevistando medio adormecido, como transportado por un invisible vehículo fantas-

ma”. La vida explicada com una catàstrofe a càmera ultralenta, tot congelat, com al *bullet time* de *Matrix*. El narrador infiltrant-se per dimensions paral·leles. La jerarquia del món interior sobre la realitat, que té lloc sempre més enllà.

La remor de l’octubre del 2017

Per forçar el contrast amb la lentitud de la trama, Vila-Matas situa aquesta història metaliterària en uns dies frenètics a l’octubre del 2017. Mentre es mou erràtic, en aquesta broma, per Cadaqués –“un pueblo tan muerto como irrelevante” on tothom és catòlic, ultramontà o carlí– sent la remor de les votacions al Parlament per les televisions, i quan, dues-centes planes enllà, per fi Simon es troba amb Rainer a Barcelona, és una manifestació unionista, plena de *senyores amb banderes*, la que fa de fons de la trobada. L’entrevista surrealista, gairebé onírica, entre els dos germans al bar d’un hotel ple de manifestants fa de clímax i punt de fuga del relat.

Vila-Matas fa anys que compon la seva obra com un tot orgànic, un paisatge conformat per temes –la repetició, el doble, la desaparició, l’escriptura: els hem citat abans– al voltant del qual explora variacions. Ho ha fet en els més recents *Mac y su contratiempo* (2017) o *Aire de Dylan* (2012), i en molts dels clàssics de la seva bibliografia, on trobaríem especialment connectats amb aquesta novel·la els llibres *Doctor Pasavento* (2005), *Exploradores del abismo* (2007) o *Bartleby y compañía* (2006). Vila-Matas transmet amb la circularitat erràtica del relat l’esgotament de viure a la ment de Simon, que és potser la de Rainer i que és, segur, la seva: exagera l’absència de trama, la digressió, la recurrència hipertextual. En un autor de perfil estilístic i ideològic molt marcat, això embriaga els adeptes i repel·leix els detractors. És cert que pot desanimar i potser en alguns passatges avorrir, fins i tot els fidels, però ningú va dir que la literatura hagués de ser sempre divertida. I, tal com es pregunta Rainer, digui’m vostè: per què la realitat hauria de ser fàcil d’entendre? ♦♦